ՅԵՒՆՃԻ ՍԷՆԷ Ն. 4609 1908 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 22,4 ՆՈՅ. ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ 9 ՇԷՎՎԱԼ 1326)(22 ԹԸՇՐԻՆԻ ԷՎՎԷԼ 1324

ՄԷՃՄՈՒԱԻ ԱԽՊԱՐ

30 ՓԱՐԱ — 30 ՓԱՐԱ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
65, Grand'rue de Péra, Taxim, 65

ԱՊՕՆԷ ՇԷՐԱՅԻԹԻ		Սէնէլիկի	6 այլըգը
Իսթանպօլ իչին	Ղրուշ	60	35
Թաշրա իչին	»	85	45
Մէմալիքի Էճնէպիյէ իչին	Ֆրանգ	20	10

ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ վէ ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ
ԿԻՒՆԼԷՐԻ ՆԷՇՐ ՕԼՈՒՆՈՒՐ
Իլանաթ իչին այրըճա բազարլըգ։

﴾ مجموعهٔ اخبار ﴿
بك‌اوغلی تقسیم جاده‌سی نومرو ٦٥

ՈՒՍՄՈՒՆՔ, ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴՊՐՈՑ

(4608 թիւէն շարունակութիւն և վերջ)

Ուսմունք, գիտութիւն և դպրոց, ահա՛ քաղաքակրթեալ ժողովրդոց յառաջադիմութեան ամենամեծ գաղտնիքը։ Դեմ սխալիր, Տեա՛րք. այո՛, եթէ ծաղկեալ ժողովուրդները, Ամասիոյ շատ մը հայերու պէս՝ «տղաս, Տէրտէր, Վարդապետ մը պիտի ըլլայ» ըսելով, զլանային անոնց գիտութեան հացը, այժմ չպիտի կարենային պարծենալ Բասգալներով ու Բաքէններով, Կալվաններով ու Վոլթաներով, Ֆրանգլիններով ու Էտիսըններով, որք իրենց անմահ գիւտերով եղած են ծաղկեալ աշխարհին անմահ ջահերը։ Անոնց անունը յաւիտեան կապուած պիտի մնայ ելեկտրականութեան ու շոգեշարժ մեքենաներու հետ. անոնց անունը ոսկի գրերով պիտի արձանագրուի գիտութեան տարեգրոյն հետ։ — Երկու դար եա երթանք կամ շատ շատ երեք դար. եթէ մէկը ցուցնէր մեզ գոցուած ամանի մը մէջ եռացող ջուրը ու ըսէր. «Կը տեսնես այն շոգին որ կափարիչը կը վերցնէ, 300 տարի վերջը մարդիկ ձիու կառքերը պիտի թողուն, ալիքները պիտի արհամարհեն, ամպերը պիտի ճեղքեն ու թռչուններու պէս օդին մէջ պիտի պտըտին, քէնթալներով ածուխ կլլող մեքենաներ զանոնք մէկ ժամուան մէջ, 100 քիլոմեթր, 100,000 մեթր, Ամասիայէն մինչեւ Սամսոն և կամ աւելի անդին պիտի տանին», արհամարհական նայուածքով պիտի գոյէինք անոր քթանը. «Խե՛նդ, պիտի ըսէինք իրեն, կ'երազե՞ս թէ կը զառանցես. Ինչ յարաբերութիւն եռացող ջուրին ու ամպերու, կառքերու, ալիքներու հետ։» Սակայն կը հարցնեմ ձեզ Տեա՛րք, չէ՞ մի եռացող ջուրը կամ շոգին որ գիւտական զօրութեամբ կը մղէ հիմակուան կառքերը։ ԺԷ. դարու գիտուններէն Բաբէն մը նշմարեց առաջին անգամ եռացող ջուրին կափարիչը վերցնող ուժը, բոլոր կեանքին մէջ աշխատեցաւ այն ուժը չահագործելու. ուրիշ շատ մը գիտուններ անոր հետեւեցան ու երեւան եկաւ շոգեշարժ մեքենան մեծ ու անյարմար։ Առաջին քայլը առնուած էր, հետզհետէ պզտիկ կատարելութիւններ աւելցան. և այժմ կրակ փսխող աներկու մեքենան՝ որ շոգեկառք կը կոչենք, ցնորատես ոգեւորութեան ու չարժման մասնաւոր է այժմու մայրաքաղաքները. — Թող գայ հիմա, թող յարութիւն առնէ Բաբէն, չպիտի հաւատայ աչքերուն, մահուան գերեզմանէն ցնորքներու աշխարհը փոխադրուած պիտի դառնայ ու աչքերը սրբելով պիտի ըսէ. «Ի՜նչ, երա՞զ կը տեսնեմ արդեօք»։ — Ուրիշ ուժ մը առնենք, ելեկտրականութիւնը, որուն քանի մը հրաշքները թուելով պիտի բաւականանամ, ժամանակը չներելուն։ Հեռագիրը ու անթել հեռագիրը, որ մէկ երկվայրկեանը 7 անգամ աշխարհիս շուրջը կը դառնայ. հեռաձայնը՝ որ անհրաժեշտ պէտք մը դարձած է Եւրոպական քաղաքներու ուր ժամանակին յարգը կը ճանչցուի. ելեկտրական լոյսերը՝ որ արեւու նման կը փայլին, ելեքտրաշարժ մեքենաները՝ որոնց ուժը յաջողութեամբ կը գործածուի, ֆապրիգաներ դարձնելու, նաւեր, թրամվայներ ու երկաթուղիներ քալեցնելու, վերջապէս ելեկտրաբուժութիւն կոչուած առողջարար զօրութիւնը՝ որ տարուէ տարի զմեզ զարմանքի կը մատնէ, ասոնք և շատ մը ուրիշներ 18 ու 19երորդ դարու պարծանքներն են։ Շատերը որչափ պիտի զարմանան երբ ըսեմ թէ էլէկդրիկ բառն ատեննին անգիտակցաբար յունարէն կը խօսին. ինչպէս Մոլիերի «Bourgeois Gentil homme»ը առանց գիտնալու արձակ կը չինէր։ Որչա՛փ աւելի պիտի ապշին երբ լսեն թէ այն բազմահրաշ ու հանրօգուտ ելեկտրականութեան սկիզբը եղած է Յունաց ելեկտրոնը, Հայոց սաթը, Տաճկաց քէհրիպարը։ Անշուշտ գիտէք որ քէհրիպարը բրթեղէն կտաւի մը շփելէ յետոյ իրեն կը քաշէ պզտիկ թուղթի կամ թելի կտորներ. այս շփումով առաջ եկած զօրութիւնն է որ ծնունդ տուած է այն հրաշալի էակին որ ելեկտրականութիւն կը կոչենք։

Ա՛րդ Տեարք, եթէ կ'ուզենք այն անթիւ ու անհամար գիւտութիւնները վայելել, որք գիտութեանց արդիւնքներն են, ծաղկեալ ազգերու պէս, «ուսմունք, գիտութիւն և դպրոց», այս թող ըլլայ մեր պէտքերուն առաջինը։ Բոլորով սրտիւ ջանանք մշակել այն փափուկ տունկերը որ ուսանող կը կոչուին, քաջալերենք դպրոցները, չարհամարհենք դպրոցական պայքարին անվեհեր ախոյեանները։ Ուսմունք, գիտութիւն և դպրոց, այս թո՛ղ ըլլայ մեր Հայերուս վահմ խօսքը. փոխանակ ձեր աչքերը գետինը տնկելու, աւելի բարձր նայինք առանձնելու եւրոպական քաղաքակրթութիւն կոչուած շողակաթը որ կը թռչի կարծես և ոչ կը քալէ։ Շատ ժամանակ պէտք է մեր տկար սրունքներուն այն աներկու մեքենային հասնելու, սակայն չյուսահատինք և եթէ վերջը պատահաբար ետեւ դառնանք, զարմանօք պիտի տեսնենք մեր քիչ ժամանակուան մէջ կարած ճամբուն մէջ ըրած յառաջդիմութիւնը։ Ապագան, Տեա՛րք, շատ զարմանքներ կը պատրաստէ մեզ։ Ո՞վ գիտէ ինչ բարեփոխութիւններ պիտի ըլլան 10 տարի վերջ, որչա՛փ ուսեալներու պէտքը պիտի զգացուի։ Այն ատեն թող ներուի ինչ տաճկական առածը. «Թէքքէն սպասողները պիտի ունեն պատրաստուած չէօրէկը». իմաստուն կուսանաց պէս խոհեմները ու հեռատեսները պիտի օգտուին առաջին անգամ այս բարեփոխութիւններէն։

Հայրեր, կ'ուզէ՞ք ձեր զաւակաց ապագան ապահովել ու անոնց ճշմարիտ ծառայութիւն մատուցանել, ցուցնեք հաւցէն մի զատէք գիտութեան հացը, խնամեցէք անդադար ան վայրի վարդերը, մշակեցէք զանոնք ու հոգատար պարտիզպանին նման պէտք եղած խնամքները մի զլանաք անոնց զարգացման համար։ Թողէք որ անոնք ապագային ձեր անուան պարծանքը ու ծերութեան նեցուկը ըլլան։

Գ. ՔԷՉԻՃԵԱՆ

Ամասիա, 1908

ՊԱՊԸ ԱԼԻՆԻՆ ՄՈՒԽԹԻՐԷՍԻ

Լօնտրա վէ Բէթրէսպուրկ գապինէլէրի թարաֆընտան հիւքիւմէթի Սէնիյէյէ թէգլիֆ օլունան բրօկրամ լայհասընըն ճէվապէն, նիհայէթ Պապը Ալի, ճումա իրթէսի կիւնիւ, գապինէլէրէ թագտիմ օլունմագ իւզրէ, տիւէլի մուազզամա նէզտլէրինտէ պուլունան Օսմանլը սէֆիրլէրինէ պա թէլկրաֆ պիր մուխթիրէ թէպլիղ խլընմիշ տիր։ Պապը Ալինին ճէվապը՝ հիւքիւմէթի Օսմանիէնին բրօկրամը ատտ օլունամագ։ Անճագ Կրէյ-Իզվօլսքի բրօկրամընըն հէր պիր մատտէսի հագգընտա պիր ֆիքր պէյանընտան իպարէթ տիր։ Այտըրըմըզ մալումաթը մախսուսէյէ կէօրէ, Պապը Ալի, բրօկրամըն իքի իւչ մատտէսինի, եանի Պուլկարիսթանըն հալ ու վազիյէթինի թայինի, Պուլկարիսթան թարաֆընտան վէրիլէճէք թազմինաթը, վէ Պօսնա Հէրսէքին պիր հալը նիզամիյէ վազը խուսուսընը թէտգիգէ հազըր օլտուղընը պէյան իթմէքտէ տիր։ Տէօրտիւնճիւ մատտէ (եանի Պօսնա-Հէրսէքին իլհագընտան տօլայը թէլաֆիի մաֆաթ) իչին, Պապը Ալի, իլէրուտէ, հիչ պիր հիւքիւմէթ թարաֆընտան տէվլէթի Օսմանիէնին թէմամիյէթի միւլքիէսինէ թէարրուզ օլունմամաղը խուսուսընտա մուազզամ տէվլէթլէրտէն թէէմինաթ թալիպ իտէճէք տիր։ Պապը Ալի, պէշինճի մատտէյի, (եանի գապիթիւլասիօնլար իլէ լէնէյլի բօսթախանէլէրի) գապուլ իթմէքտէ տիր։ Տէվլէթլէրտէն, Թիւրքիյատա աչըլմըշ օլան բօսթախանէլէրի գալտըրմալարընը թալիպ, վէ գապիթիւլասիօնլարըն թէտրիճէն իլղասընը պէյան իթմէքտէ տիր։ Ալթընճը մատտէ հագգընտա, Պապը Ալի, Կրիտ մէսէլէսինին, գօնֆէրանսըն բրօկրամընտա պուլունմասընը գապուլ իթմէյիպ, պու մէսէլէնին Թիւրքիյանըն մէնաֆիի մէշրուասընա կէօրէ հալլ օլունմասընը, վէ էհալիսինին իթթիֆագ իլէ թէմինի լիւզումընը պէյան իթմէքտէ տիր։ Նէտիճէ մատտէսինտէ կէլինճէ, Պապը Ալի, Թիւրքիյանըն հիւքիւմէթը միւշրուտէյի թեսիս, Պէրլին մուահէտէսինին 23րիւնճիւ վէ 61րինճի մատտէլէրի գաթիյէն լաղվ օլունմուշ աատ օլունմագլընտան, օ մատտէլէրին թէտգիգինէ մահալ օլմատըղընը պէյան իթմէքտէ տիր։ Սէքիզինճի, տօգուզունճու վէ օնունճու մատտէլէր (եանի Սըրպիա վէ Գարատաղա վէրիլէճէք թազմինաթ) իչին, Պապը Ալի տիխոր քի, պունլար Թիւրքիյա այրը օլմատըղընտան, պու թէքլիֆին թէտգիգինի, հիւքիւմէթի Սէնիյէ՝ Ավուսթրիայա վէ օնուն գօմշուլարընա թէրք իտէճէք տիր։

ԹԻՒՐՔԻԱ ՎԷ ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ

Պուլկարիսթան խաթիգալըընըն թաստիգի իչին հիւքիւմէթի Օսմանիէ իլէ բէյնինտէ ճէրայի մուխապէրաթ իթմէք իւզրէ, հիւքիւմէթլէրի թարաֆընտան մէմուր թային օլունան Թիճարէթ վէ Զիրաաթ Նազըրը Մ. Լարչէֆ վէ Խարիճիյէ Նէզարէթի բրօթօգօլ գալէմի միւտիրի Մ. Միլէֆ, բազար կիւնիւ Տէրսաատէթէ վասըլ օլմըշլար տըր։ Միւմայէյհիմա՝ Պուլկարիսթան մասլահաթկիւզարը Մ. Նէսթորօֆ իլէ մասլահաթկիւզարլըգ մէմուրլարը թարաֆընտան Սիրքէճի ըսթասիօնընտա իսթիգպալ օլունարագ, «Բէրա-Բալլաս»ա էնմիշլէր տիր։ Նէհրիմիզ զաղէթա մուհարրիրլէրի՝ միւմայէյհիմա իլէ միւլագաթ իթմէք իսթէմիշլէր իսէ տէ, մուվաֆագ օլամամըշլար տըր։

Մ. Լարչէֆ իլէ Մ. Միլէֆ, բազար կիւնիւ Սատրազամ իլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։ Իրթէսի կիւն սաբահ Պապը Ալիտէ Սատրազամ, Խարիճիյէ վէ Տախիլիյէ Նազըրլարը իլէ կէօրիւշմիւշլէր տիր։

Մ. Լարչէֆ, Սօֆիատան հարէքէթինտէն էվվէլ «Իգտամ»ըն մուխապիրինէ, «մէմուրիյէթիմ միւշքիլ իսէ տէ, մուվաֆագ օլաճաղըմա չիւպհէմ եօգ տըր» տէմիշ տիր։ Րէիսի վիւքէլա Մ. Բաբրիգօֆ տախի էֆքեարը նիքպինանէ սահիպի օլուպ, «թաավիզաթը մալիյէտէն պաշգա միւզաքէրէ օլունաճագ տիկէր մէսէլէլէր վար տըր» տէմիշ, վէ «թազմինաթը 20 միլեօնա չըգարան պազը ղազէթալարըն պէեանաթընա ինանըլմամալը տըր» տէյի իլավէ իթմիշ տիր։ — Սօֆիատան «Սապահ»ա պիլտիրիլտիկինէ նէզարէն, Պուլկար գապինէսի՝ Շարգ տէմիր եօլլարընը սաթըն ալմագ իչին, մէզքիւր եօլլար շիրքէթինէ վէրէճէկի մէպլաղտան պաշգա հիւքիւմէթի Օսմանիէյէ տէ 120 միլեօն ֆրանգ վէրմէյի թէքլիֆ իտէճէք տիր։

Պուլկար մուրախխասլարըյլա իճրայի մուխապէրէ իթմէք իչին Թիճարէթ վէ Զիրաաթ Նազըրը Նօրատունկեան Գաբրիէլ էֆ.՝ պիրինճի վէ Խարիճիյէ քեաթիպի Լուֆֆի պէյ իքինճի մուրախխաս թային օլունմուշլար տըր։ Հիւսապա միւթէալլիգ մատտէլէր իչին, Մալիյէ Նէզարէթի միւսթէշարը ու մումթազ մուհասէպէճիսի Սագըզ Արմէնագ էֆ. մէմուր իտիլմիշ տիր։ Շըմէնտիֆէր մէսէլէլէրի հագգընտա միւզաքէրէ ճէրէեան իտէրքէն, գումբանիա նամընա Շարգ տէմիր եօլլարը միւտիրի ումումիսի Մ. Կրօսըն տախի հազըր պուլունաճաղը իխտիմալտըր։

Պու միւնասիպէթլէ, «Իգտամ», Գաբրիէլ էֆ. հագգընտա պէր վէճհի աթի եազմըշ տըր. «Գաբրիէլ էֆ.՝ ֆաալ, վագըֆքէչինաս, սահիպի համիյէթ, միւքէմմէլ պիր նազըր օլտուղու պէրապէր, տէգտիրի հուգուգա, պէյլ խուսուսի հուգուգը տիւէլէ աշնալըղընը փիրլէն, գալէմէն իսպաթ իթմիշ պիր զաթը տըր քի, աստը մուհիմմէսի՝ Եվրոպա իւլէմասը թարաֆընտան տա թագտիրաթը ազիմէյէ նայիլ օլմուշ տըր։ Պու մէհամը ումուրըն՝ պէօյլէ միւգթէտիր վէ համիյէթլի պիր էլէ թեվտիի՝ շայեանը թագտիր տիր։»

Թարաֆէյն մուրախխասլարը պէյնինտէ միւզաքէրէ օլունաճագ մէսէլէլէր բազար կիւնիւ մէճլիսի վիւքէլատա թէզէքքիւր օլունմըշ տըր։ Պու իճթիմաատէ Շէյխ իւլ Իսլամ էֆ.՝ բահամըզ օլմասը միւնասիպէթիյլէ հազըր պուլունամամըշ տըր։

, Իքի թարաֆ մուրախխասլարը բազար իրթէսի ագշամը Սատրազամըն գօնաղընտա իճթիմա իթմիշլէր տիր։ — Պուլկար մէմուրլարը, բազար կիւնիւ Սատրազամըն գօնաղընա կիտէրէք, միւշարիլէյհ իլէ կէօրիւշմիւշլէր տիր։ — Ինկիլթէրրա սէֆիրի տախի բազար իրթէսի ագշամը Սատրազամըն գօնաղընա ազիմէթլէ, միւշարիլէյհի զիեարէթ իթմիշ տիր։

, Միւզաքէրաթը մէզքիւրէյէ հիւքիւմէթի Օսմանիյէ նամընա մուրախխաս թայինի խուսուսընտա քիւմսէ իճթիմաէ ... օլան գօնֆէրանսա տախի այնի սըֆաթլա հազըր պուլունաճագլար տըր։

ՕՍՄԱՆԼԸ ԲԱՐԼԱՄԷՆԹՕՍԸ

Օսմանլը Բարլամէնթօսընա Էրմէնի-գաթօլիք ճէմաաթընը իչթիրաք իթտիրմէք մագսատիյլէ էֆրատը ճէմաաթտան Թէչքիլ օլընան Գօմիսիօնը մախսուսըն Թէրթիպ վէ թէվզի իթտիկի գուրա բուսուլալարընըն նէթիճէսինէ տաիր ալտըղըմըզ մալումաթա կէօրէ, 1003 ատէտ գուրա բուսուլասը Թէրթիփ խալընմըշ, վէ մուամէլէի Թաստագըն իճրասը իչին գօմիսիօնըն կէչէն կիւն ագտընտա, 1003 ատէտ գուրա բուսուլալարընտան՝ վէֆաթ, ղայպուպէթ, վէ սաիրը էճնէպիյէյէ նագըլ մէքան կիպի սէպէպլէրէ մէպնի 91 ատէտի պօզլունմասընտան, 912 բուսուլա թէվզի օլընտըղը, վէ իչպու 912 գուրա սահիպլէրինտէն 532սինին տավէթի վագթըյլա իճապէթլէ, գուրալարընը խազըրլագ կէօնտէրտիկլէրի անլաշըլմըշ, վէ իչպու 532տէն խալընըգ 4 ու, նիզամը տաիրէսինտէ խազըլմըշ օլմատըղը ճիհէթլէ գէյտէտիլմէքսիզին տասա խալընմըշ, վէ մէվճուտ 528 գուրա գայտըշ տըր։ Գուրալարըն Թասնիֆընտա, նէթիճէսի պէր վէճհի ատի օլտըղը թէհագգուգ իթմիշ տիր։

Հէյեէթի Այան իչին

Սագըզ Յովհաննէս բաշա	338	գուրա
Ալիքսանեան Յովհաննէս պէյ	335	»
Ֆույումճեան Յովհաննէս պէյ	300	»

Թալիմաթնամէ մուճիպինճէ էքսէրիյէթը գուրայը գազանան միւշար վէ միւմայլէյհիմտէն սօնրա գիէտէլ գուրա ալանլար վէր վէճհի ատի պէհան օլունուր.

Ագարեան Յովսէփ էֆ.	176
Երամեան Արամ էֆ.	174

Մեճլիսի Մեպուսան իչին

Սինապեան Գրիգոր էֆ.	415	գուրա
Հիւրմիւզ Արտաշէս էֆ.	204	»
Ալիք Անտոն էֆ.	201	»

Գօնէլարտան սօնրա ֆազլա գուրա ալանլար.

Մինէճեան Գրիգոր էֆ.	140
Նուրիճան Երուանդ էֆ.	135

Գալէսալէ խամիլէրի վիգք օլունան Այան վէ Մէպուսան մէճլիսլէրի իչին Էրմէնի-գաթօլիք ճէմաաթը նամընա նամզէտ օլանլարըն մագպուլիյէթ թանզիմ օլունաբագ, խազընէյէ մէրճիինէ թագտիմի Գօմիսիօնճա գարարլաշտըրըլմըշ տըր։

*** Գօմիսիօնըն իչպու թէչէպպիւսիւ չայեանը թագտիր օլտուղը էվվէլճէ խազըրլըղը կիպի, նէթիճէսինին տէ չայէսթէի թէպրիք օլտուղը պէհան խալըրըզ։ Ճէմաաթըմըզ նուֆուսընըն ազլըղը հասէպիյլէ Մէճլիսի Մէպուսանտա պիզտէն պիր պուլունմասընըն չիւպհէլի օլտուղը, վէ Այան մէճլիսի հագգընտա տախի պիր չէյ տէնիլէմէյէճէկի աէրքէտր պուլունմասըյլա պէրապէր, Գօմիսիօնըն, ճէմաաթճա չու սըրատա պիւյիւքլիւքին վագիֆ էսիգ պուլունմալըրըգ, հիչ օլմազսա Էրմէնի-գաթօլիք ճէմաաթընըն վիճտանընը հիսս իթտիրմէք իւզրէ վազը օլան չու մուամէլէսի Թագտիր էհէմմիյէթտէն վէ Թագտիրտէն ատի տէյիլ տիր։

*** Զիրտան ճումա իրթէսի կիւնիւ Գալաթատա Էրմէնի քիլիսէսի տաիրէսինտէ ագտ օլունան գօմիսիօնտա, Օսմանլը Բարլամէնթօսընա միլլէթճէ մինտասի ագալար ինթիխապ իթտիրմէք իւզրէ, Էրմէնի, Էրմէնի-գաթօլիք վէ Էրմէնի-բրօթէսթանթլարճա միւթթէֆիգէն հարէքէթ խալընմասընա թէշէպպիւս օլունտուղը հալտէ, Էրմէնի-գաթօլիքլէրին՝ աղըրճա պիր գօմիսիօն թէչքիլ էյլէյէ, քէնտիլէրինտէն Բարլամէնթօյա իչթիրաք իչին նամզէտ ինթիխապ իթտիքլէրի, վէ Օսմանլը հէյէթի իթթիհատիյէսինէ տէ միւրաճաաթլա, պիր Էրմէնի-գաթօլիք մէպուսանըն ինթիխապընը պաշա չըգտըրմագ իչին, մէզքիւր հէյէթէ իլէ պիրլէշմէյի թէքլիֆ իթտիքլէրի մէվզուն պահս վէ միւզաքէրէ օլունմըշ տըր։ Մէզքիւր իթթիֆագէ հազըր պուլունան Էֆրատ, Սինապեան վէ Թէքմէզեան էֆ.լէր՝ Էրմէնի-գաթօլիքլէրին պու թէշէպպիւսաթընը ինքար իթմէմէքլէ պէրապէր, քէնտիլէրինին օ մուամէլէյէ իչթիրաք իթմէտիքլէրինի պէհան էյլէմիշլէր տիր։

Պիզճէ, չուրասը մալիւմ տիւր քի, Օսմանլը Բարլամէնթօսընա ումում միլլէթճէ ազա ինթիխապը իչին թէչքիլ օլունան մէզքիւր Գօմիսիօն՝ Էրմէնի-գաթօլիքլէրին նէ՛ Բաթրիգխանէսինի, նէ՛ տէ ճէմաաթ նամընա նամզէտ թայինինի իչին թէչքիլ օլունան հէյէթի, քէնտի մուամէլէսինէ իչթիրաք իչին ըճապ տավէթ իթմէմիշ տիր։ Եալընըզ օ գօմիսիօնտա հազըր պուլունան պազը զաթլար տավէթ օլունուպ, անճագ տէ, անճագ քէնտի նամլարընա պու տավէթի գապուլ իթմիշլէր, վէ իճթիմալարտա հազըր պուլունմըշլար տըր։

ՌՈՒՄԼԱՐ ՎԷ ԻՆԹԻԽԱՊԼԱՐ

Ճումա իրթէսի կիւնիւ Եանիթա Ռում մէթրօբօլիթի բաթրիգխանէյէ պիր թէլկրաֆ չէքէրէք, էկէր չիֆթլիքճիլէր՝ ինթիխապ հագգլարընը իճրա իթմէզլէր իսէ, պիւթիւն Եանիթա Ռումլարընըն ինթիխապլարա իչթիրաք իթմէյէճէքլէրինի պիլտիրմիշ տիր։ «Բռօօտօս»ըն պէհանընա նազարէն, Ռում բաթրիգխանէսի պիր Թագրիր հազըրլամագտա օլուպ, պունտա, Ռումլարա գարշը ինթիխապ գանունընճա վագը պուլունան սու իսթիմալաթա խաթթամ վէրիլմէտիկի Թագտիրտէ, պիւթիւն Թիւրքիա Ռումլարընըն ինթիխապլարա իչթիրաք իթմէյէճէքլէրի պիլտիրիլէճէք տիր։

Օսմանլը Իթթիհատ գօմիթէսի իլէ Ռում բաթրիգխանէսի Թարաֆընտան Թէչքիլ օլընան պիր հէյէթ պէյնինտէ, ինթիխապլարա մախսուս պիր զէմինի իթիլաֆ Թէտարիքի իչին իճրայի միւզաքէրաթ օլընտըղը մալիւմ տիւր։ Պու իքի հէյէթտէն, Օսմանլը գօմիթէսի նամընա Սապահէտտին Թէրճէմանը Մուխթար պէյ վէ Ռումլար նամընա Օսմանլը պանգասը միւտիւրլէրինտէն Բանճիրի պէյ իլէ ավօգադ Գօզմիտէս էֆ.՝ հասըլ օլան իթիլաֆը իպլաղ իչին Թէպլիղ իթմէք իւզրէ ճումա իրթէսի կիւնիւ Պապը Ալիյէ ազիմէթ իթմիշլէր տիր։ Գօզմիտէս էֆ.՝ Եանիա վիլայէթի Ռում չիֆթլիքճիլէրի՝ աշար վէրկիսի Թէէտիյէ իթտիքլէրի ճիհէթլէ, միւնթէխիպ օլմագ հագգընա մալիք օլտուղլարընը պէհան իթմիշ. Տախիլիյէ Նազըրը տա, աշարըն՝ սահիպլէրի Թարաֆընտան Թէէտիյէ խալընտըղընը, պինաէնալէյհ չիֆթլիքճիլէրին՝ միւնթէխիպ օլամայաճագլարընը տէրմիեան էյլէմիշ տիր։ Պու պապտէ մուպահասա ֆայտէսիզ օլտուղընտան, մուրախասլար ավտէթ իթմիշլէր տիր։ —Բազար կիւնիւ Թիւրքլէր, Էրմէնիլէր վէ Ռումլար խուչիւճիւ տէֆա ագտը իճթիմա խալըպ, ֆագաթ Թիւրք գօմիթէսի մուրախասլարը՝ վիլայէթլէրտէ ինթիխապլարճա իճրա խալընան սու իսթիմալաթ վէ մուամէլաթըն էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ էվվէլքի իճթիմաէ վէրիլէն գարարլարը իմզալամագ իսթէմէտիքլէրինտէն, միւզաքէրաթ գաթը օլընմըշ տըր։ Ռում բաթրիգխանէսի մէհաֆիլինտէ, միւզաքէրաթըն պօզուլմասը՝ ուրէթը գաթիյէտէ օլտուղը զանն օլունուեօր։

Էվվէլքի կիւն Ռում բաթրիգխանէսինին իքի մէճլիսի, պու խուսուստա իթթիխազ օլընաճագ խաթթը հարէքէթի գարարլաշտըրմագ իւզրէ թօփլանմըշլար տըր։ Գազըլար, միթինկլէր ագտըյլա, բրօթէսթօ իթմէք վէ իշի սօն տէրէճէյէ գատար կէօթիւրմէք Թարաֆընը իլթիզամ իթմիշլէր, վէ տիկէրլէրի տէ, հէնիւզ միւսալէմէթ վասըթալարը արամայը Թէքլիֆ էյլէմիշլէր տիր։ Նիհայէթ իքի Թարաֆ տախի բաթրիգ էֆ.նին, Ռումլարըն հուգուգ նազարընը պիր տէֆա տահա պիլտիրմէք իւզրէ Տախիլիյէ Նազըրընա կիթմէսինի գարարլաշտըրմըշլար տըր։ Իչպու գարար մուճիպինճէ, բաթրիգ էֆ.՝ սաաթ

11 րատտէլէրինտէ, Տախիլիյէ Նազըրը Հագգը պէյի կէօրմէք իւզրէ Պապը Ալիյէ կիթմիշ իսէ տէ, միւշարիլէյհ մագամընտա կէլմէմիշ օլտուղընտան, պուլուշամամըշ տըր։

ՄՈՒՇՏԱՆ ԹԷԼԷԿՐԱՖ

(Մուշտան Թիւրքճէ ղաղէթալարա աթիտէքի թէլէկրաֆ չէքիլմիշ տիր.)

ՄՈՒՇ, 18 Հուլա.

Մուշ՝ ավվըլը իսթիպտատըն էն միւտհիշ տարպէսինէ ուղրամըշ տըր։ Բուսիա մուհարէպէի ղայիլէսինտէ պիր Թայուրը քէնտայը րէֆահ իլէ կիւնլէրճէ պէսլէյէն քէօյլէրին եէրլէրինտէ չիմտի եէլլէր էսիեօր։ Պու հալ՝ էլեէվմ մէվքիի իգպալտէ պուլունան մէմուրինի միւսթէպիտէ իլէ նուֆուզ սահիպլէրինին լաէնգաթի վէ էլան պէրտէվամ օլան զուլմ վէ իսթիպտատլարընըն մահսուլը ճէհալէթի տիր։ Գաւառը եասախընըն նէչրի՝ պուրալարտա խալընըգ իչիտիլիր․ պախշ իլէտիկի սասալէթ, հիւրրիյէթ վէ միւսաաւաթը հէնուզ էհալի հիսս պիլէ խալէմէմիշ տիր։ Զուլմա բաբ էհալինին ազըլընտա գազուրանթ տուդուրան Ալիճանլը Պաղտասար, պուրատա հիւսարլըգ զուլմ ու իսքէնճէլէրիյլէ մէշհուր օլան ժանտարմա սէյխար եիւզպաշըսը Ումմէթ պէյ, վէ գատընլարըն իրզէրինէ թէճավիւզ վէ տօնլարընը քէտի ալթմագ վէ ճէպրէն ֆիլիլի չէնի իճրա իթմէք տէնասէթէ մէշհուր Արապ Աղասըլըան չավուշ վէ ինսան եօրմագը միւթէլէզզիզ պուլունան Ախլաթ տաղքի եիւզպաշը Ալի պէյ վէ խանէսինտէքի Թալանճըլարա վարընճայա գատար րէզիլէթ մայի օլան վէ պիր լէյլա ալհաքը քիմսէյէ Թէզքիրէ վէրմէյէն նուֆուս մէմուրը Պէտրիխան, վէ ֆուգարայի էհալինին մալընը էնվաի սախթէքյարլըգլարլա սաթան վէ սաթմագտա օլան արաղի մէմուրը վէ պէլտիյէ իտարէսինտէ թահսիլ իթտիքլէրի 30-40 պին լիրա ռուսիւմաթտան մէպլաղը զիմմէթլէրինէ կէչիրէրէք, էհալի Թահսիլ իթտիքլէրի Թահսիլտարտան Վանտա իյգա խալէթի սօնուգ մէզալիմ, իրթիքապ վէ իրթիշա իլէ մաարուֆ վէ կէչէն գըշ ժանտարմալար վասըթասըյլա Թահսիլ իթտիրտիկի աշարլարը պէլէտիյէ ռէյիսի Ալի էֆ. իլէ Թագսիմ խալըն ժանտարմա պինպաշըսը Հիւսէյին էֆ., վէ ճէհալէթիյլէ պէրապէր եիւզ բարա գատար Թէնէզզիւլ խալըն հաքիմ էֆ. վէ գամիլը նուֆուզ վէ զաապ ու զարաթ իլէ մէշհուր Խիւան նահիյէսի միւտիրի Սուլէյման աղա, Կէլլիկիւզան միւտիրի Մէհէմմէտ էֆ.նին մէմուրիյէթլէրի տէվամ իթտիքճէ, սաալէթ, միւսաավաթ վէ հիւրրիյէթ նամըլը Թէէմին խալէպիլիր։ Պիզիմ հագգ 400 քիւյէ եագըն էհալի մաղտուրէյի զաթլ վէ մայէթինտէքի ժանտարմալարա ճէպրէն ֆիլիլի չէնի վէ հաթթա 60 եաշընտագի պիր տուլտընը բըղըտա թասալլութ իթտիրէն վէ տաէմ տաղլամագ վէ եօրմագլա մէչհուր օլան ալայ պէյի Իզզէթ բաշա՝ Պիթլիստէ վէ օղլու տա Մալազկիրտա ղայմագամլըգընտա գալտըգճա, հիւրրիյէթ վէ տալէթէ նամըլը գալըր օլունուր, իսթիպտատ վէ իրթիքապըն գալգտըղընա քիմ ինանըր։ Ն՛յ հէյէթի միւհթէրէմէ, Ն՛յ գարիինի քիրամ, սիզի Թէէմին խալըրըզ քի, մասրուգաթըմըզ միւպալէղատան արի վէ պէլքի նոգսան տըր։ Սէնէլէրտէն պէրու զուլմ ու իսթիպտատ ալթընտա էզիլմէքտէ օլան էհալիտէ ճան գալմամըշ տըր։ Միւհթաճ օլտուգլարը նուր վէ նաֆագաընըն իհսան վէ Թէէմինինի ուլուվը հիմմէթինիզտէն իսթիրհամ խալըեօրլար։ Մուհաճիրլէր վէ Քիւրտլէր Թարաֆլարընտան արազի վէ խանէլէրի զապթ օլունան պիր չօգ էհալի մաղտուրէ սօգագլարտա գալմըշ տըր։ Պունլարըն քիմիսի հապստան չըգմըշ վէ քիմիսի զուլմ ու իսթիպտատտան ֆիրար խալէրէք, պու քէրրէ ավտէթ էյլէմիշ տիր։ Աշիրէթլէր բէյխալը հագգընտա եալընըզ Պէհէքքէ նամլը էչխասըն պիլսա վէ գատընլարը պոզմուշ ալտըգլարընտա պէրապէր Պիթլիստէ տէլէլի պարապար չօգ խալըր։ Պիր գաչ չուխասըն պօրճու իչին ումում քէօյլիւլէրին հայվանաթընը հաճզ վէ ֆիրուխթ վէ ալթը այ իչին պիր մէճիտիյէ մուգապիլ 2-300 գըշլըգ պուղտայ սէլէմ իթմէք՝ զուլմ վէ իսթիպտատտա ատէթ տիր։ Ճինաեաթը միւթէատիտ իլէ միւչթէհէր Հասանլը Համիտէ պինպաշըսը Բիզանլը եէգէօնը քէօյլէր, ագըլթըղը մագլում գանլարը, եէտիքի եէթիմ հագգլարը՝ քիմսէնին նազարը մէրհամէթինէ չարփմաեօր. զուլմընտա տէվամ խալըեօր։ Ճինայէթիլէ միւթէէֆէի Գասըմ պէյին Թէրաքէսի հագգընտա վիլայէթտէն Թէֆթիշլէ էմր վէրիլտիկի հալտէ, Թէրաքէսինէ Թէշէպպիւս խալընմըեօր։ Մալէթի էֆրատընա էօլտիւրթմէքտէ միւթթահամ խալէն վէ Խասգէօյիւ Օհան վէ Բարսեղ վէ 10 գատար մազլումլարը, Թաշքէլլի Գարօ վէ Մէմարէնցքի Ապտուլլահ վէ սաիրէսի գաթլ իթտիրէն վէ ֆուգարանըն հուգուգլարըն Թարլալարընը գապթ խալէն Պէլքէ աշիրէթի րէյիսի Հաճի Ֆարս նամ չէլէպին զուլմընա նէ՞ վագըթ նիհայէթ վէրիլէճէք։ Պու էհալինին Թէրաքէլէրի անլաշըլաճագ, եարալարընա մէրհէմ սիւրիւլէճէք միւմքիւնլէրը նէ՞ վագըթ կէօրիւլէճէք տիր։ Շու ահվալը միւշաէտէ միւթէէսսիր, միւթէէլլիմ վէ վիճտանլը միւմքիւնլարըն պուլունմալըպ գապիլ տէյիլ տիր։ Պիր իքի զաաթըն վէ մէմուր միւթէսալսալ օլուրսա, նամուս վէ վիճտանընըն էմրիյլէ խալէճէք պուրատա մէմուր պուլունմագ ղայրը գապիլ տիր։ Էրպապը մէզալիմ, «պու կիւն կիթ, եարըն կէլ» Թէրտէլլիւթլէրինտէն գուրթուլամամըշ տըր։ Գանունը էսասինին քէմալը խաքիմիյէ իսթինատ վէ գապուլ իթմիշ մէմուրինին միւրաճաաթինտէ էն գիւստաճ միւհթաճ օլան Մուշտան, Թէքէ ալըճագը Թէրաքքիյէ պիր ան էվվէլ նայիլ օլմանըզ միւսթէրհամ տըր։

Իմզալար.— Էրմէնի-գաթօլիք Մէրխաասար Սէրբիզօբօս Նեռսէս, Էրմէնի Մէրխաասար ռահիպ Վարդան, Մուշ, Սասուն վէ Օվա մըխթարլարը Շատագըլը Աւի, Աղզավանելը Նիկոլոս, Ալէճնլի Վահան։

ՊԻԹԼԻՍԻՆ ՀԱԼԻ

Պիթլիստէն կէլէն թէլէկրաֆլար՝ օրալարըն հալինի բէք ֆէնա կէօսթէրիեօր։ Քիւրտլէր՝ զուլմ ու թէատիյէ տէվամ իթմէքտէ օլուպ, հիւքիւմէթի մահէլլիյէ իսէ, Էրմէնիլէր ալէյհինտէ վագը օլան ֆէնալըգլար գարշըսընտա պիւսպիւթիւն վագըֆէսիզ պուլունուեօր։— Բազար կիւնիւ Էրմէնի Բաթրիգխանէսինէ աթիտէքի թէլէկրաֆ կէլմիշ տիր.

ՊԻԹԼԻՍ 31 Հուլա.

Սէյիտ Ալի՝ Խիզանը զըլըճտան կէչիրմէյի վէ ամէչէ վէրմէյի թէհտիտ իթմէքտէ տիր։ Ումումի հալ ու վազիյէթ տէհչէթլի տիր։ Մուսա Բէագիմ վէ Րիզա պէյլէր, Նէմրուտտա էհալիյի, Էրմէնիլէրէ գարշը Թահրիգ իթմէքտէ տիրլէր։ Քիւրտ աշիրէթլէրի հէր Թարաֆտա Թէճաւիւզաթ իճրա խալըեօրլար։ Հալ ու վազիյէթ կիթտիքճէ պուհրանամիզ պիր մահիյէթ քէսպ իթմէքտէ, վէ հիւքիւմէթի մահէլլիյէ՝ իչպու Թէճավիւզաթը ըսլահ ու զապթընտա Թէտպիրլէր իթթիխազ իթմէմէքտէ տիր։ Ճէվապա պէքլէեօրուզ.

ՊԵՏՐՈՍ Վ. ՄԱՐՋՊԵՏ

ԱՆԱՏՕԼԸ ԱՀՎԱԼԻ

Անատօլունըն պազը մահելլէլերինտէ զուհուրա կէլէն ֆէնալըգլարա նիհայէթ վէրիլմէք իւզրէ Էրմէնի միլլէթտաշլարըմըզըն Երեափոխանական մէճլիսինտէ իճրաի միւզաքէրաթ օլունտուղընը, վէ Թէտաւպիրի միւզաքէրաթիւն իթթիխազը իչին Պապը Ալիյէ միւրաճաաթ իթմէք իւզրէ պիր հէյէթի մէպուսէ թէչքիլ խուլունտխնի խապէրը խուրէ։ Պու հէյէթին թէքլիֆ իտէճէկի թէտպիրլէր պէր վէճհի աթի տիր։

«Վիլայէթլէրէ կէօնտէրիլէճէք հէյէթլէր՝ էսկի րէժիմէ մէնսուպ օլմաեան, էմնիյէթի ումումիյէի գազանըշ օլան վէ սահիպի նուֆուզ ու թէէսիր պիր վէզիր խախտ պիր միւշիրին րիեասէթի թահթընտա՝ միւխթէլիֆ միլլէթլէրտէն, նամուսլը, միւթտգիմ վէ սէրպէսթ էֆքեարլը զէվաթտան միւթէշէքքիլ օլմալը, վէ աթիտէքի վաղիֆէ վէ սէլահիեէթլէրի հայիզ պուլունմալը տըր։

1.— Պու հէյէթլէրին թէտգիգաթըյլա, սուի իտթիմալլէրի վէ իգթիտարըզըլըգլարը անլաշըլան միւլքիէ, ասքէրիէ, ադլիէ վէ զապթիէ մէմուրլարընըն, ատզրուատն տօղրույա, վէ վալիլէրի տէ, հիւքիւմէթը մէրքէզիէնին թալիմաթը ալընտըգտան սօնրա ազլ իթմէք, համիտիէ ալայլարընըն զապիթլէրինի վէզաիֆի զապթիէ վէ միւլքիէտէն թարտ իլէ, պունլարը պունտան պէօյլէ պու մէմուրիյէթլէրտէ գուլլանմամագ։

2.— Մահքիւմ օլուպ տա, սօնրա ապը վէրիլմիշ խախտ իթհամ օլունուպ, մուտախարէն սէրպէսթ պրագըլմըշ նուֆուզլը չէրիլէրի տէրտէսթ խուլէրէք, մուհաքէմէ օլունմագ իւզրէ Տէրիսաաաէթէ նագլ իթմէք։

3.— Ալէնի վէ աշիքեար սուրէթտէ զասպ օլունմըշ արազիի վէ էմլաքը տէրհալ սահիպլէրինէ իաատէ իյլէմէք։

4.— Նիզամը մախսուս իլէ մուհաճիրլէրէ իթա օլըհան քեաֆֆէյի խարոմլարը վէ թէահիլաթը, այնէն, պու տէֆա վաթանլարընա ավտէթ իտէն պիլա թէֆրիգ պիլումում Օսմանըլըլարա տա կէօստէրմէք։

5.— Էրմէնիլէր իւզէրինէ վէրկի գոեան վէ անլէրի ֆէվգէլատէ չալըշտըրան նուֆուզլը պէյլէրի, չախալարը վէ աղալարը մէն վէ թէէտիպ իթմէք։

6.— Էրմէնի էհալէթլէրինտէ հիւքմ իտէն գըթլըգտան միւզտարըպ օլան հէր սընըֆ էհալինին թէախուշիւ իչին պուղտայ վէ պուղտայլըգ վէրմէք վէ գըթլըգտան միւթէզարրըր օլան վէ ֆագըր հալ քեսպ իտէն էհալինին պագախա պօրճլարընը թէրք իյլէմէք։

7.— Հէյէթի թէֆթիչիյէնին զարարլարընը իճրա իչին խարտըմ իթմէք իւզրէ, մէմուրիյնի ասքէրիէյէ մալիւմաթ վէրմէք։

ԷՐՄԷՆԻԼԷՐ ՄՈՒԽԹԻՐԷՍԻ

Տիւն, մէզքիւր հէյէթի մէպուսէ, Տեղապահ Սրբազան իլէ պիրլիքտէ Պապը Ալիյէ պիլ ազիմէ, իչպու թէտպիր վէ թէքլիֆլէրի հավի պիր մուխթիրէյի Սատրազամ հազրէթլէրինէ թագտիմ իյլէմիշ տիր։ Հէյէթի մախսուսէ, միւրաճաաթընըն էհէմմիյէթինի պէեան իլէ, Անատօլըտա ահվալը հազըրէ թէհամմիւլ օլունմազ տէրէճէյէ կէլմիշ վէ մուխաթարալը պիր հալ քեսպ իթմիշ օլտուղընտան, աճիր վաղըթլարտա խոշէն վատլար կիպի վատարատն խօշնուտ զալընմախաճաղընը տէրմեան իյլէմիշ տիր։ Սատրազամ հազրէթլէրի, մէզքիւր մուխթիրէյի Մէճլիսի վիւքէլայա արզ խտէճէկինի պէեան, վէ թաշրալարտաքի Էրմէնիլէրին չիքեայէթլէրի էքսէրիյէթէն տօղրու օլտուղընը թաստիգ, վէ հիւքիւմէթին պու մէսէլէ իլէ ճիտտէն իշթիղալ խտէրէք, Էրմէնի էհալիսինին խալահը ահվալի, վէ ինթիզամ ու էմնիյէթին թէէմինի իչին իգթիզա խտէն թէտաբիրին իթթիխազ խուլէճէկինի, վէ պիր իճրա գօմիսիօնը մահէլլինէ կէօնտէրիլէճէկի կիպի, մէմլէքէթլէրինէ ավտէթ իչին գօլայլըգլարը օլմաքըզընտան Տէրիսաաաէթտէ պուլունան Էրմէնիլէրին տախի մէմլէքէթլէրինէ իաատէ խուլէճէկինի եաատէն վաատ իյլէմիշ տիր։

ՕՐՄԱՆԵԱՆ ԱՐՔ.ԸՆ ՄԷՍԷԼԷՍԻ

Էրմէնի քաթրիկի Օրմանեան Արք.՝ Երեսփոխանական ժողովա րէսմի պիր թահրիրաթ կէօնտէրմիշ օլուպ, պու թահրիրաթ՝ կէչէն իճթիմաատէ օգունմըշ տըր։ Պունտա իքի նօգթա օլուպ, պիրի սէրրիսգօբօսը միւշարիլէյհին իսթիֆա մէսէլէսի, տիկէրի տէ հիսապլարը տըր։ Իսթիֆասը զաթէն միլլէթճէ օլմուշ պիթմիշ տատ օլընարագ, գալէ ալընմամըշ, լաքին հիսապլարընըն, տէրհալ պիր գօմիսիօն մարիֆէթիյլէ թէտգիգինէ լիւզում օլտուղը տէրմիեան խուլմըշ տիր։ Օրմանեան Արք.ըն՝ խտարէի միւսթէպիտէ զէմանընտա ուսուլ վէ նիզամաթը մէրիէյի միլլէյէ տաիրէսինտէ իմթիխաապ վէ թայինին օլունմասըղը ճինէթլէ, քաթրիգլիքտէն ազլ թայինի պուլընմըշ, հալպուքի քաթրիգլիկի միւտտէթինճէ ճէրէեան իտէն մուամէլաթ վէ հիսապաթը արիզ ու ամիգ թահգիգ իտիլմէտիքճէ վէ նէթիճէսի անլաշըլմատըգճա, քէնտիսինէ մազնուն սէֆաթըյլա պագըլատ պիլէ, մահքիւմ տատ խուլումէճէճէկի պէեան, վէ պու թէրգըգաթըն տա կէճիրտիրիլմէքսի էյզէմ օլտըղը, չիւնքի եազընտա էջմիածին Կաթողիկոսընըն ինթիխապընա թէշէպպիւս խուլէճէկի ճիհէթլէ, միւշարիլէյհին քէնտիսինի Կաթողիկոսլըղա նամզէտ կէօսթէրէպիլէճէկի, վէ էկէր հագգընտա մահքիւմիյէթ իլամը վէրիլէճէքսէ միւնթէխիպլէրինի հէմթէօհմէթ գըլմամագ իչին, նէթիճէի թէտգիգաթ վէ թահգըգաթըն պիլինմէսի լազըմ օլտըղըյիթէհագգուգ իթմիշ, ֆագաթ Մէճլիս ազասընըն էքսէրիյէթ թէշքիլ իթմէտիկինէ մէպնի, էքսէրիյէթ պուլընաճագ իքի իճթիմատէ մէսէլէնին նազարը տիգգաթա ալընմասը, վէ գօմիսիօնըն թէշքիլի գարարլաշտըրըլմըշ տըր։

ՏԷՎԼԷԹԻ ԱԼԻԷ ԻԼԷ ԱՎՍԹՐԻԱ ՄԻՒՋԱՔԷՐԱԹԸ

«Փօսիշէ Ցայթունկ»ըն պէեանընա կէօրէ, տէվլէթի Ալիէ իլէ Ավստրիա հիւքիւմէթի արասընտաքի միւզաքէրաթա՝ եա բազար խախտ բազար իրթէսի կիւնի պաշլանաճագ իմիշ։

ԹԱՇ ԳԸՇԼԱ ՀԱՏԻՍԷՍԻ

Պէյօղլընտա Կազխանէ ճիվարընտա քեային Թաշ գըշլասըտա մուգիմ ասաքիր պէյնինտէ զուհուրա կէլէն հատիսէյի՝ ճումա իրթէսի նիւսխէմիզտէ մուխթասարէն խապէր խուրէ։ Թահգըգաթը աթիրէմիզէ կէօրէ, վագըա՝ շունտան իպարէթ տիր։ Էսկի րէժիմ զէմանընտա ասքերլէր, խուսուսիյէ բայխթախթտա պուլընան ասքերլէր, հէր գանուն վէ նիզամը ասքերիյէ քեամիլէն մուղայիր օլարագ, հէման հէր իսթէտիքլէրինի խարըրմայա ալըշմըշ օլտուգլարընտան, ճումա իրթէսի վագըասը տա պու խօյտա հարէքէթին սօն պիր պագիյէսի օլտուղընա ումումէն գանաաթ հասըլ օլմըշ տըր։ Շէօյլէքի Թաշ գըշլասըտա պուլընան 7նճի վէ 8նճի բիատէ ալայլարընտան թէֆրիգ իլէ, ճիտտէյէ կէօնտէրիլմէսի գարարլաշտըրըլան 321 սէնէսի էֆրատընտան 87 նէֆէրի, շավուշլարըյլա, պու էմրէ մուխալիֆէթ կէօսթէրմէյի թասավվուր խուրէք, բէնչչէնպիհ կիճէսի, սաաթ 2յի չարէէք կէչէրէք, սիլահլարը էլլէրինտէ օլտուղը հալտէ, գըշլա էօնինտէքի մէյտանա չըգմըշլար։ Հէթսի պիրտէն ծիրատէյէ կիթմէեէճէքլէրինի, մէմլէքէթէ կիթմէք իչին թէզքիրէլէրինի խօթէտիքլէրինի պէեան իթտիքտէն սօնրա, արգուլարը տինլէնինճէյէ գատար գըշլայա կիրմէեէճէքլէրինի, վէ իճապընտա գըշլայը գուրշունա թութաճագլարընը տա պիլտիրմիշլէր տիր։ Պիթթապի գըշլա գօմանտանը Շիւքրի բաշա, թայուր իմամլարը վէ տիկէր զապիթան թարաֆլարընտան պունլարա իճապ իտէն նասիհաթլար վէրիլմիշ իսէ տէ, ասըլար տինլէմէյիպ, օ կէճէյի, իրթէսի կիւնիւ վէ օ կէճէյի գըշլանըն խարիճինտէքի մէյտան մահէլլինտէ կէչիրմիշլէր տիր։

Ճումա իրթէսի սապահը Թաշ գըշլատաքի ասքերլէր՝ միւթեաա օլան թալիմլէրինի իճրա իթմէք իւզրէ տիշարը չըգըպ, ավտէթլէրինտէ, գօմանտան Շիւքրի բաշա, ասըլարը թուրթմալարընը վէ գըշլայա կիրմէլէրինի էմր իթմիշ տիր։ Պու էմրէ գարշը ասըլար՝ սիլահլա սաըլարագ, իսթիմալէ գալգըշտըգլարընտան, Շիւքրի բաշա՝ Սէլանիքտէն եէնի կէլէն ավճը թապուրը գօմանտանը պինպաշը Րէմզի պէյէ վէ աւճը թապուրընա մուգաւէլէ օլընմասըը էմր էյլէմիշ, վէ պու էմր աէրհալ իճրա օլունուպ, ասըլարտան 3 նէֆէրի մագթուլ վէ տիկէր 3 նէֆէրի ագըրճա մէճրուհ տիւշմիւշլէր, տիկէրլէրի տէ տէրտէսթ խուլէրէք, գըշլայա կէթիրիլմիշլէր տիր։

Խարիճտէն ասըլարա իմտատ կէլմէսինի մէն իթմէք իչին տէ, գըշլանըն հէր թարաֆը թահթը մուհաֆէզէյէ ալընմըշ տըր։ Ֆիլվագը տիկէր ասի ասաքիրին պունլարա խարըճտա կէլմէսի մէմուլ պուլընմըշ իսէ տէ, նիզամ ու ինթիզամըն իգգասը վէ թէտապիրի լազըմէնին իթթիխազը սայէսինտէ պունա իմքեան պրագըլմամըշ տըր։

Վագըա ագըպինտէ խասսա ասաքիրի գօմանտանը Մահմուտ Մուխթար բաշա՝ Թաշ գըշլայա կէլմէքլէ, պիւթիւն ասքերին ճէմ խուլէրէք պիր տիվան թէշքիլինի էմր իթմիշ, վէ քեաֆֆէսի՝ հավլիտէ թօրլանտըգլարընտա, սէլամ միւզիգասը չալընտըգտան սօնրա, բաշաի միւշարիլէյհ պիր նութգ իրատ իլէ, գանունէ վէ նիզամը ասքերիյէ իթաաթըզլըգ իտէն ասաքիրին, պու խօյտա գուրշունա տիզիլէճէքլէրինի պէեան, վէ պատէհու Շիւքրի բաշա իլէ պինպաշը Րէմզի պէյէ վէ ավճը ասաքիրինէ խիթապլէ, —«Սիզ հազըրի ասքերլիք վազիֆէլէրինիզի իյֆա իթտինիզ, թէշէքքիւր իտէրիմ» տէմիշ տիր։ Ասըլար, գօյլարը սըրթլարընտան պաղլը օլարագ կէթիրիլմիշ, վէ պու սուրէթլէ տիկէր ասաքիրին էօնիւնտէն կէչիրիլմիշլէր տիր։ Մուախխէրէն ասըլար՝ ասաքիրի խասսա գօմանտանընըն գարշըսընա կէլէրէք, պիր գաչ ֆէսատ պաշլարա գաբըլմըշ օլմալարընտան տօլայը ալլահա րագ արզը նէտամէթ իթմիշլէր տիր։

ՁԱՐՇՈՒԻ ՔԷՊԻՐ ՀԱՏԻՍԷՍԻ

Ճումա իրթէսի սապահը Թաշգըշլա հատիսէսինտէն սօնրա, Իսթանպօլտա Ճարշուի քէպիրտէ վագը օլան էհէմմիյէթսիզ պիր հատիսէ տէ, օրթալըգտա ագիմ հէյէճան, թէլաշ գօրգու հասըլ խուէրէք, չօգլար տիւքքեանլարընը գաբամըշ, գաչան գաչանա օլմըշ, վէ Ճապթիէ Նազըրը պէգզամ պիր միգտար բօլիս վէ ժանտարմա մէմուրլարըյլա չարշըյա կէլիպ, իշի անլաշըլտըգտա, սիւքիւնէթ հասըլ օլմըշ տըր։ Մէսէլէ իսէ, իքի նէֆէր Թիւթիւն գաչագճըլարընըն, Րէժի գօլճուլարը թարաֆընտան կէօրիւլիւպ, գաչագճըլարըն, պիրինին էլինտէ աչըգ գամա օլարագ էհալինին իչինտէն ֆիրար իթմէսինտէն իլէրի կէլմիշ տիր։

Բազար կիւնիւ տէ, սաաթ 8 րատտէլէրինտէ, Թէմալ խանինտէ պիրի ,սէրխօշ օլտըղը հալտէ, էլինտէ աչըգ պիր գամա իլէ Ճարշուի քէպիրէ կիրէրէք, Էօթէքինէ պէրիքինէ սալտըրմագտա իքէն, էհալի, պու տէֆա տիւշարը թէլաշ օլմաեարագ, մէրգումը թութուպ, էլինտէքի սիլահը ալտըգտան վէ կիւզէլճէ բաթագլատըգտան սօնրա, զապթիէյա թէսլիմ իթմիշլէր տիր։ Պէօյլէ պիր րէզիլ չախս հագգընտա խալգըն եարտըղը չու մուամէլէ բէք միւնասիպ տիր։ Էհալիմիզ, պու կիպի ալչագլարտան գօրգուպ գաչաճագլարընա, տիւքքեանլարընը գաբայըպ, պաչգալարընը տա գօրգուտաճագլարընա, պունլարտան պիր գաչընը թութուպ, զապըթաեա թէսլիմ իտէրլէր իսէ, հիչ չիւպհէ եօգ տըր քի, պու կիպի էօտէպսիզլիկլէր էօնիւ ալընմըշ օլուր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳ. — Երանելւոյն Տեառն Կոմիտասայ Քահանային վկայութեան Տարեդարձին առթիւ, յառաջիկայ Կիրակի, Հոկտեմբեր 26, Սամաթիոյ Անարատ Ցղութեան Սուրբ Աստուածածնի ժողովրդապետական Եկեղեցւոյն մէջ, Ամենապատիւ եւ Գերերջանիկ Հոգեւոր Տէրն մեր Պօղոս Պետրոս ԺԲ. Կաթողիկոս-Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, Հայրապետական Զոյնաւոր Սուրբ Պատարագ պիտի մատուցանէ ի ժամ 4 (ը.թ.)։ Ցետ ընթերցման Սուրբ Աւետարանին Ներբող մը պիտի արտասանուի ի պատիւ Վկային։

Ցաւարտ Պատարագին, ըստ սովորութեան՝ Տօնախմբութեան հանդէսը պիտի կատարուի Երանելւոյն Նուիրական Շիրմին վրայ, որ ի Պալըգլը։

Զայս ծանուցանելով բարեպաշտ եւ հաւատացեալ Հասարակութեանս, կը խնդրուի որ իրենց ներկայութեամբ հոգեւոր հանդիսիս ջերմեռանդութիւնը արծարծելու մասնակցիլ բարեհաճին։

Հոգաբարձութիւն Եկեղեցւոյ

Սամաթիա, 19 Հոկտ. 1908

Շոգեկառքը կը մեկնի Սիրքէճիէն հետեւեալ ժամերուն (ը.ե.).
7.50—8.17—8.53—9.20

Հայ-Կաթօլիկէ հասարակութեան Երեսփոխանական ընտրութեան Ցանձնաժողովոյ կողմանէ.

ԱԶԳ.— Երեսփոխանական Ժողովոյ ի նորոյ ընտրութեան համար կազմեալ Ցանձնաժողովս կը ծանուցանէ արգոյ Հասարակութեանս թէ, ընդհանուր քուէարկութիւն կատարելու պայմանաւ քուէտոմս խրկուած է ամէն անձի առանց բացառութեան։

Քուէտուփերը Հոկտեմբեր ամսոյս 30ին Հինգշաբթի օր պիտի ժողուին, և 31ին Ուրբաթ օրը քուէհամար պիտի կատարուի։

Ուստի անոնք որ քուէտոմս ընդունած չեն, հաճին մինչեւ վերոյիշեալ Թուականը դիմել ի Կաթողիկոսարան և պահանջել զայն։

Ցանձնաժողով Ընտրութեան
Երեսփոխանական Ժողովոյ
Կ. Հայոց

Բերա, 21 Հոկտեմբեր 1908

*** Բազար կիւնիւ Ս. Ցովսէփ Եղբայրութիւնընըն սէնէլիք զիյնէթի բուհանիէսի, Ս. Ցովհան Ոսկեբերան քիլիսէսինտէ, Կ-Բաթրիգ բիւթպ, էֆ. հազրէթլէրի հազըր օլտըղը հալտէ իճրա խուլմըշ, Հ. Եսայի Վ. Տայեցի Զայնաւոր Պատարագ թագտիս իթմիշ, վէ Կղեմէս Վ. Աստուրեան Ս. Ցովսէփ հագգընտա պիր Ներբող իրատ իթմիշ տիր։

*** Գերյ. Ցովհան Ծ. Վ. Գուզեան՝ Կաթօղիկոսարան Դիւանընտա իքինճի քիթապէթէ թայինին օլընմըշ տըր։

*** Էնգարէ միւհթէրէմ բահիպլէրինտէն Գերյ. Ցովսէփ Ծ. Վ. Պահապանեան՝ պունտան ագտէմ պէրայը զիեարէթ Էվրօբայա կիթմիշ օլտըղը հալտէ, ախիրէն Տէրիսաաաէթէ մուվասալէթ իթմիշ տիր։ Պու կիւն Էնգարէյէ ավտէթ խուէճէք տիր։

*** Էնգարէ Էրմէնի-գաթօլիք բահիպլէրի մէքթէպինտէ ֆրանսըզճա լիսան իլէ բիանօ մուալլիմլիկի իթմէք իւզրէ, պու քէրրէ Բարիզտէն միւթէպէր պիր գըզըն ճէլպ խուլունմըշ տըր։—Էնգարէ միւհթէրէմ բահիպէլէրի, չէհրի մէզքիւրտէ միլլէթիմիզ գըզլարընըն թալիմ ու թէրպիյէսի վէ թէրագգըլարը խուսուսընտա չիմտիյէ գատար նիչէ ֆէտաքեարլըգլար իթտիքլէրի կիպի, պու քէրրէ տէ միւմաիլէյհա Բարիզլի միւթէպէր մուալլիմէյի ճէլպ իթմէլէրի՝ Էնգարէ Էրմէնի-գաթօլիք ֆամիլեալարընճա մուճիպը մէմնունիյէթ օլաճաղընա չիւպհէ եօգ տըր։

*** Պու կիւն, սաաթ 7տէ, Գում-գաբուտա Մայր եկեղեցիտէ, Էրմէնի Մէպուսան մէճլիսի, Տեղապահ Դուրեան Եպիսկոպոսըն թահթը րիեասէթինտէ աղտը իճթիմա իտէրէք, քաթրիգ ինթիխապըյլա իշթիղալ խուէճէք տիր։ Իզմիրլեան Մատթէոս Սրբ.

բազանըն պիլէթթիֆազ բաթրիգ ինթիխապ օլունաճաղը մանհազգազ սատ խուլմէքտէ տիր։

⁎ Զէյթունտա գըմրուգ աֆէնթի ֆէվ-գէլատէ չիւտէթլէ ինարի հիւքմ իթմէքտէ օլուպ, գըշ տախի իւսթէ կէլտիկինտէն, եէկէրչի տէրհալ իճապ իտէն մուավէնէթ խուլմէգսէ, բէք չօգլարըն աճըրգատան թէ-լէֆ օլաճագլարը մանհէլլինտէն եազըլմագ-տատըր։

⁎ Գայսէրիյէտէ Էրմէնիլէր, սօն կիւն-լէրտէ եինէ պիր թէհլիքէ կէչիրմիշլէր տիր։ Գագը Թիւրքլէր, Էրմէնիլէրին սի-լահլարը իւզէրլէրինտէն ալընմասընը բօ-լիս գօմիսէրինէ թէքլիֆ իթմէքլէ, պու թէհլիքէյի եանաշընտա պիր խայլի է-հալի թօպլանմըշ, վէ պազը ույլունսուզ-լըգ վուգուինտէն գօրգուլմըշ իսէ տէ, չօգլար տիւքքեանլարընը գափամարագ, վէ տիկէրլէրի, վագթըն կէճ օլմասը սէ-պէպիյլէ էվլէրինէ չէքիլտիքլէրինտէն, պիր կէճէ ֆէնալըգ օլմամըշ վէ իրթէսի կիւն պազըլար, գօրգուլարընտան տիւքքեան-լարընը աչմագ իսթէմէտիքլէրի հալտէ, միւթէսարրըֆ՝ ույլունսուզլուգա մէյ-տան վէրմէմէք իւզրէ թէսադիֆի լազըմէյի իթթիխազ իթտիկինի պէեան իթմէքլէ, տիւքքեանլար աչըլմըշ տըր։ Յագամ ա-խիրլէն Էրմէնի վէ Ռում պէյլէտիէ չավուշ-լարը Թայխին օլնտուզը կիպի, պիր տէ Էր-մէնի բօլիս Թայխին խուլմըշ, անճագ Թիւրքլէր՝ Էրմէնի բօլիսինէ իոշ նազարլա պագմամագլարը ճիհէթլէ, կէչէնտէ միւ-տահիլէհ, պիր գաչ աքէր իլէ տէվրիէ վա-զիֆէսինի իֆա իթտիկի սըրատա, պա-զը Թիւրք տէլիգանլըլար, պիր Էրմէնի տէլիգանլըսընըն սիլահը ալընմագ խապնը Էր-մէնի բօլիսինտէն Թալէպ իթմիշլէր. վէ բօլիս՝ Էրմէնի տէլիգանլըսընը թէվգիֆէ, սիլահընը ալմագ իսթէմէտիկինտէ, Թիւրք տէլիգանլըլար քէնտիլէրի ալմաղա գալգըշմըշլար, վէ Էրմէնի բօլիսի պասնա գար-շը կէլմէսինտէ, Թիւրքլէրտէն պիրի միւ-տահիլէյէ պիր թօգատ վուրմըշ, վէ պու սըրա մայէթինտէքի ժանտարմալար՝ բօլիսի միւտաֆաա իթմէմիշլէր տիր։ Էրմէնի բօլիս՝ իշին ֆէնալաշտըղընը կէօրիւնճէ, քէնտի-սինի կիւճ իլէ հիւքիւմէթ գօնաղընա աթ-մըշ, վէ գուտուրմըշ խալգ՝ քիւֆիւրլէր խուէրէք, վէ «վուրըն կեավուրը» տէյի պաղըրարագ, միւտահիլէյի գօվալամըշ, վէ գօնաղըն էօնիւնտէ թօպլանարագ, «եա բօլիսի պիզէ թէսլիմ իտին, եօգսա էլիմիզտէն չըգարըն» տէյի պաղըրմայա չաղըրմայա պաշլամըշլար տըր. պու սըրա պիր չավուշ տըշարը չըգարագ, բօլիսին գաթէն խուլիֆա իթմիշ օլտըղընը պէեան իլէ խալգը կիւճ իլէ Թէսկինէ մուվաֆագ օ-լըմշ տըր։ Յիլվագը Էրմէնի բօլիս խութի-ֆա իթմիշ տիր։ Յագամ պագալըմ հիւ-քիւմէթ, քէնտինին պիր մէմուրընա գարշը խուլէն հագարէթէ, հաթթա սա-քէրլէրին մէզքիւր հագարէթ եանաշընտա վազիֆէսիզճէ տավրանմալարընա գարշը նէ՞ եափաճագ տըր։

⁎ Հալէպտէն ալընան պիր թէլկրաֆտա կէօրէ, հիւքմ իտէն ինթիզամսըզլըգ սէ-պէպիյլէ Էրմէնիլէր տախի էնտիշէ իչին-տէ պուլունուեօրլար։ Հիւքիւմէթ, չըգան չայիալարըն ասլ ու էսասը օլմատըղընը, վէ սայիշի մէմլէքէթէ խալէլ կէթիրմէ-մէք իչին իգթիզա իտէն թէտպիրլէրի իթ-թիխազ իթտիկինի պէյան իթմէքտէ տիր։

⁎ Վիրան շէհրինտէ սաայիշի խազա իթմէք վէ միւհթաճինէ իաանէ սազըթ-մագ իւզրէ, Տիարպէքիր վիլայէթի տէֆ-թէրտարընըն թահթը րիասէթինտէ պիր գոմիսիօն թէշքիլ օլունմըշ տըր։

⁎ Ծէմաաթըմըզ րուհանիլէրինտէն Կրի-գոր Վ. Գազէզեան, սօն կիւնլէրտէ գա-տար քէմալը սըհհաթ ու աֆիյէթտէ օ-լըպը հալտէ, սօն պիր իքի կիւն զար-ֆընտա խաստալանարագ, բազար սապահը վէֆաթ իթմիշ, վէ իրթէսի կիւն Ս. Յով-հան Ոսկեբերան քիլիսէսինտէ ճէնազէ ա-լայը մութանթան սուրէթտէ իճրա օլըն-մըշ տըր։ Իշպու մէրհումուն պազը րէհա-պէյի, ագրապասը վէ բէք չօգ ահըպպա հազըր պուլունմըշլար տըր։

Ծէքէրլամէճիլիք, բասմաճըլըգ վէ հէր կէօնտէ լէվիգ Թաթլըլար Թէրթիպ վէ ին-գարընտա շէհրիմիզտէ քէսպը շէօհրէթ իթ-միշ վէ մուհիմ պիր թիճարէթ մէվգի Թութմուշ օլան ՀԱՃԻ ՍԱՐԻՄ, էվվէլքի կիւն վէֆաթ իթմէքլէ, տիւն ճէնազէ ալայը Պէյօղլունտա, Գալըգ-բազարընտա վագը Ս. Երրորդութիւն քիլիսէսինտէ, բէք չօգ ահըպպա, էսնաֆ վէ ֆապրիգաթօր վէ-քիլլէրի հազըր օլտուղը հալտէ իճրա ի-տիլմիշ տիր։

Հաճի Սարիմ աղա՝ 23 սէնէտէն պէրու մաթպաամըզըն գօմշուսը օլուպ, քէնտի-սինի Թանըտըղըմըզտա, մանավ օլտուղը հալտէ, իլք տէֆա միլլէթիմիզտէ շէքէր-լամէճիլիք, բասմաճըլըգ վէ Թաթլըճըլըգ սէնաաթընը Թէէսիս իթմիշ, վէ քէնտի ֆաալիյէթի, ղայրէթի վէ նամուսքեար-լըղըյլա, Էրմէնի, Իսլամ, Ռում վէ էճնէ-պիլէրին Թէվէճճիւհ վէ րաղպէթլէրինի գազանմըշ տըր։

Հաճի Սարիմ էվլատլարընըն պասպա-լարընըն պըրագտըղը պու թիճարէթ էվինի գօթ գօթ իլէրի կէօթիւրմէլէրինի արզու վէ Թավսիէ իտէրիզ։

ԷՍՆԱՖԸ ՎԱԳՖԻՑԷ

Վագըֆլար մէսէլէսինի զէմանէնին ին-թիզամընտա մուվաֆըգ պիր հալէ գօյ-մագ իւզրէ Էվգաֆ Նէզարէթի միւսթէշա-րընըն Թահթը րիասէթինտէ Թէշքիլ օլու-նան գօմիսիօն՝ ամէլիաթա գարարլար վէրմիշ տիր. —Կէտիկ վէ մուգաթա մա-սըլաթընը լաղվ իթմէք։ Պիր վէլէտա վէ-ֆաթ խուէնլէրին էվլատը ղայրը մէնգուլէ-սինի մաճլիս սատ իթմէք վէ Շէրի ու-քանունտա ամէլէրին Թագսիմաթընը իճրա էյլէմէք։ Մահլուլաթ խազինէսինին պու սու-րէթլէ տիւշէր օլաճաղը սէնէվի 100,000 լիրա վարըտը Թազմին իթմէք իւզրէ, Ի-ճարէի միւէճճէլէ իւզէրինէ ճիւզի պիր զամ իճրասըյլա, հազանէյի վագըֆէյէ մա-հաֆազա էյլէմէք։ Միւէսսէսէթը բուհա-նիյէ, խայրիէ, քիլիսէ վէ սաիրէ իլէ մէքթէպլէր կիպի միւէսսէսէթ լէհինտէ վա-գըֆ մուամէլէթընը գալտըրմագ։ Էմ-լաք պըլը սաթըլըր միւնասիպէթըյլէ, միւ-թէվէլլիլէրին եախոտ միւթէվէլլի վէքիլլէ-րինին հազըր պուլունմասընա իհթիաճ օ-լամագ։ Սէնէտ խազինէսի վէ եա-խօտ Տէֆթէրխանէ խազինէսի մէմուրլարը մուվաճճէհէսինտէ ֆէրաղ վէ ինթիգալ մուամէլէթընը իճրա էյլէմէք։ Պու պապ-տէ Թասարիֆ իշին Մէճլիսի Մէպուսանա Թագտիմ խուլմէք իւզրէ պիր նիզամնամէ Թանզիմ օլունաճագ տըր։

ՏԱԽԻԼԻԷ

Տէվլէթի Ալիէ իլէ Պուլկարիսթան մու-րախխասլարը, տիւն սաիրէի Սատարէթտէ թօպլանարագ, միւզաքէրաթտա տէվամ իթմիշլէր տիր։ Պու իճթիմաատա, Շարգ շըմէնտըֆէրլէրի մէսէլէսի Թէզաքէրէ իտիլտիկի ճիհէթլէ, գումբանիա նամընա միւտիրի ումումի Մ. Կրօս իլէ իքինճի տի-րէքթօր Մ. Միլլէր հազըր պուլունմըշլար տըր։ Գոմիսիօն՝ եարըն Թէքրար իճթիմա իտէճէք տիր։ Պուլկար մուրախխասը Մ. Լիապչէֆ, տիւն, միւզաքէրաթա պաշ-լանմազտան էվվէլ, Սատրազամ Քեամիլ բաշա իլէ միւլագաթ իթմիշ տիր։

—Տիւն, Եունան սէֆիրի Պապը Ալիտէ Սատրազամ վէ Խարիճիէ նազըրը իլէ միւ-լագաթ իթմիշ տիր։ Պօսնէն Սատրազամ վէ Խարիճիէ նազըրը՝ Դարտանէլ մասլա-հաթկիւզարը իլէ Ինկիլթէրրա վէ Սըրպիա սէֆարէթլէրինին պաշ թէրճիւմանլարընը գապուլ իթմիշլէր տիր։ Ռումանիա սէֆիրի՝ Խարիճիէ նազըրը իլէ կէօրիւշմիւշ տիր։ Մալիէ նազըրը Զիյա բաշա վէ Օսմանլը պանգասը տիրէքթօրը Բօմպըրի պէյ՝ մա-լիէյէ մէսէլէլէր իւզէրինէ Սատրազամ իլէ միւզաքէրէ իթմիշլէր տիր։ Տախիլիէ նա-զըրը Հաճը պէյ տիւն մազպաթտա կէլմիշ, վէ Զապթիէ վէ Թիճարէթ նազըրլարը վէ Ավուսթուրիա սէֆարէթի պաշ Թէրճիւմանը իլէ պիրը պիրը ուզուն միւտաթէթ կէօրիւշմիւշ տիւր։

—Ալթը մուազզամ տէվլէթլէրին սէ-ֆիրլէրիյլէ Իրան սէֆիրի՝ բազար իրթէսի կիւնիւ Պապը Ալիյէ կիտէրէք, Սատրազամ վէ Խարիճիէ նազըրը իլէ միւլագաթ իթ-միշլէր տիր։ Ինկիլթէրրա սէֆիրինին Սատրազամ իլէ միւլագաթը խայլի միւտա-տէթ տէվամ իթմիշ տիր։

—Տէրսաատէթտէն Վիէննա ղազէթա-լարընա իշար օլընտըղընա կէօրէ, պունտան 30 սէնէ էվվէլ օլտուղը կիպի, պու տէֆա տախի Զաթը հազրէթը Բաատիշահի, Մէճլիսի Մէպուսանը, Տօլմա-Պաղչէ սէ-րայընտա, պիր նութգը Շահանէ իրատըյլա մուհթէշէմ սուրէթտէ րէսմէն քիւշատ պույուրաճագլար տըր։

—Սէրայը Հիւմայունտան մէսարիֆինին Թէնզիլի իչին իճրայը միւզաքէրէ իթմէք իւզրէ, Շահզատէ Պիւրհանէտտին էֆ. իլէ սատրը սապըգ Սաիտ բաշատան միւրէքքէպ Սէրայտա պիր գոմիսիօն Թէշքիլ օ-լունմըշ տըր։

—Թաշլալարտա ինթիխապ օլընան մէ-պուսլարըն Տէրսաատէթէ կէլմէլէրի իչին խարճըռահլարընըն վէրիլմէսի՝ Մալիէ նէզա-րէթինտէն իճապ խուէնլէրէ եազըլմըշ տըր։

—Բրիցալա պալընտան պիր պաշչալ մի-լեօն լիրալըգ պանգնօթլար Թօփլաթըլըգ, պունլարտան 2 միլեօն լիրալըգ գատար 5, 50 վէ 500 լիրալըգ օլան պանգնօթլար Թապը գարարլաշտըրըլմըշ տըր։ Եէնիլէր՝ էսքի-լէր իլէ միւպատէլէ խուլնաճագ տիր։ Ան-ճագ էսքիլէր՝ հէր նէ վագըթ պանգայա Թագտիմ օլունուրսա, եա նագտէն եա-խօտ եէնի պանգնօթ իլէ Թէպտիլ օլունա-ճագ տըր։ Պէհէր նէվինտէն գաչ ատէտ իթթէխիլի՝ Նըհիրինտէն պանգայա սօրուլ-մըշ տըր։

— Տէօրտիւնճիւ օրտու գօմանտանը Ապտուլլահ բաշանըն խաթիֆտարը՝ Թաստիգ օլունմըշ տըր։

—Հարպիէ վէ Մալիէ նազըրլարը ճու-մա իրթէսի վէ բազար իրթէսի կիւնիւ Սատրազամ իլէ կէօրիւշմիւշլէր տիր։ Բա-զար իրթէսի կիւնիւ Սատրազամ վէ Հար-պիէ նազըրը պիրլիքտէ Մապէյնի Հիւմա-յունտա ազիմէթ իթմիշլէր տիր։

—Պէշիքթաշըն տէհշէթլի վագըասընտա պայլըճա միւթէճասըր օլան 15 քիշինին էվրագը մուամէլաթը՝ Պէյօղլու միւտտէի ումումիլիկի Թարաֆընտան իքմալ պունլա-րագ, Հէյէթի իթհամիյէ Թէսլիմ խուլնմըշ տըր։ Պունլարտան համալ հօճանըն, էհալիյի, գարաղօլ իւզէրինէ հիւճում իթ-մէք իչին Թահրիգ իթտիկի, վէ տիկէր բէ-ֆիգլէրինին տէ, մալիմ օլան ճինայէթէ պիլ ֆիիլ իշթիրագ իթտիքլէրի Թաստիգ օլունարագ, ճիւմլէսի տախի Հէյէթի իթ-համիյէտէն ճինայէթլէ իթհամ խուլմըշլէր տիր։ Պունլարըն էվրագը, բազար կիւ-նիւ Մահքէմէյի ճինայէթէ Թէսլիմ օլըն-մըշ տըր։

—Պաթում իլէ Օտէսա մէյանինտէ պու-լունան սէվահիլտէն կէլէն սէֆինէլէր հագ-գընտա գարարլաշտըրըլմըշ օլան Թէտաբի-րի սըհհիյէ լաղվ խուլնմըշ տըր։ Բէզալիք Բուսիատան Թիւրքիայա կէթիրիլէն հայվանաթ, Թուզլու պալըգ, մէյվէ վէ սէպզէ-նին տուխուլինէ միւսաատէ օլունմըշ տըր։

—Բուսիա սէվահիլինտէն հաճի կէթիրէն վափօրլար՝ Սինօպ Թէհաֆֆուզխանէսինտէ 5 կիւն գարանթինա պէքլէթէճէքլէր, վէ պիրա խութիլաթ պօղազտան կէչէճէքլէր տիր։

—Շէհրիմիզտէ Թէլէֆօն Թէէսիսի խու-սուսունըն Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ Նէզարէ-թինէ իհալէ խուլընճըզը զաննը օլունուեօր։

—Պու սապահ Թագսիմ գըշլասը Թօբճը ալայը, Թօբ Թալիմի իճրասը իչին էսքի-Նէ-գարուսը խարիճինէ կիթմիշ տիր։

—Պիր Պուլկար էշգըյա չէթէսի Տէր-սաատէթտէն իքի սաաթ ուզագտա քեա-յէն Խասքէօյիւ իւզէրինէ հիւճում իթ-մէրէք, Ռում քիլիսէսիյէ մէքթէպինի գարթ իթմիշլէր տիր։ Էշգըեանըն Թէս-կինի իչին պիր միւֆրէզէ ասքէր կէօնտէ-րիլմիշ տիր։ Հէնիւզ Թաֆսիլաթ եօգ տըր։

—Գարըմ-բաշտան, էլինտէ պիր գաչ պիր գամա օլարագ, վէ «Խրիստիանլարը էօլ-տիւրմէլիմ» տէյի պաղըրարագ գօշան պիր խայտ գատընը սէրտանէթ խուլմըշ տըր։ Մէգտուրէ, պիր խաին ճօճու գանը պաճա-ղընտան եարալամըշ տըր։ Մէրքէզտէ Թա-պիպ մաքինէլիյէ մուայէնէ խուլունտու-կնտէ, ապըլտա մալիք օլմասը անլաշըլ-մըշ տըր։

— Կէչէն ագշամ Թիմուր-Հիսար նամ Թօրբիտօ սէֆինէսի՝ տախիլի քէօրֆէզտէն չըգարագ, Տօլմա-պաղչէ սէրայը գարշը-սընտա Մէսուտիէ զըրհլըսընա եագըն տէ-միր աթմըշ տըր։ Համիտ-Ապատ նամ տի-կէր Թօրբիտօ սէֆինէսի տէ տիւն «Թիմուր Հիսար»ըն եանընա կէլիպ տէմիր աթմըշ տըր։— Զահագ-գօլէտ պալընտան Օրխա-նիէ զըրհլըսը տա Թամիրընտա կէլմիշ տիր։

—Զաթպաճատան իքի սաաթ ուզագտա էհալիսի Պուլկար օլան Զաթարճա նամ գարիյէտէ, էհալի քիլիսէ իճրա ային խուէրքէն, պիր չօգ էշգիյա, իչլէրինտէ իւչ նէֆէր տէ չափգալը օլտուղը հալտէ, Քեօ-թէնտիլէրին կէլէրէք, Թիւֆէնգ աթէշլէ-րիյէ քէօյէ հիւճում վէ քիլիսէյի մուհասա-րէ իթմիշլէր տիր։ Անճագ ճիվարտան էչ-միշէն պիր միգտար ասքէրի կէօրտիւքլէ-րինտէ, մէրգումլար, գարիէյի Թէրքլէ, տաղլարա չէքիլմիշլէր տիր։ Էշգըեանըն մէրգումէյի Թագիբ իթմէքլէրի ասքէրի մէզքիւրէյէ էմր օլունմըշ տըր։

—Պիր սիկորթա գումբանիասընտա մէ-մուր օլան Մ. Նիգօլաօ Վէրտաշի բազար ագշամը սաաթ 1 րագթէլէրինտէ Պէյօղ-լունտա Թէքիր սօգաղընտա վագը խանէ-սինէ ավտէթ իթտիկի սըրատա, խանէսի գարշուլընտան օն տահա ուզագտա իւչ քիշի իւզէրինէ հիւճում իթմիշլէր տիր։ Պունլարտան պիրի, մէրգումըն աղզը իլէ պուռնունը իքի էլլէյլէ օ տէրէճէ սըգմըշ քի, գան կէլմէյէ պաշլամըշ, վէ պիր տիկէրի գոլլարը Թօզլըն պիր րըվօլվէր վէ տիկէր գոլլարը Թօզլըն պիր գամա տաշըմարագ, պիչաղըն պիր լէպը սամանը իլէ 3 մէ-ճիտիէյի վէ պիր միգտար ուֆագլըղը հա-միլ օլան բարա քէսէսինի, կիւմիւշ քէօս-թէքլի սաաթընը, չէմպէրլէյինի վէ մէնտի-լինի աշըրմըշլար տըր։ Բարմագլարընտա խիզլըք օլուպ օլմատըղընը տարաչագ-լարգ սօնրա, քէնտիսինի էօլտիւրմէ՞լի մի, եաղ պրագմալը մը խուսուսընտա խա-Թիշարէ իթմիշլէր, վէ եաղ պրագմայը գարարլաշտըրտըգտան սօնրա, եօլընտա տէվամ իթմէսինէ միւսաատէ իթմէյիպ, կէլտիկի եօլտան կէրի տէօնմէսինի էմր իթմիշլէր տիր։ Մ. Վէրտաշի, պու էմր մուճիպինճէ, իշար օլունան եօլտան կիտէ-րէք, պաշգա պիր Թարիգէ խանէսինէ կէլմիշ, ֆագաթ պիչարէ՝ հէյէճանը ապ-մինտէն նաշի եաթաղա տիւշմիւշ տիւր։— Թարլա-պաշընըն պու սօգաղընտա, պիր գաչ հաֆթատան պէրի ալէտտէվամ րէ-վօլվէր սէսլէրի իշիտիլմէքտէ օլուպ, պիրա բէրվա ճինաեէթլէր վուգուի իհթիմալտէն պուլունտուղունտան, պու հալէ պիր չարէ տիւշիւնիւլմէլի տիր։

—Սօն կիւնլէրտէ Ասամաթտա պիր իքի քէրրէ զէլզէլէ հիս օլունմըշ իսէ տէ, պիր կէօնա զարար օլմամըշ տըր։

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

	Ղշ.	Բր.
Թէվհիտը տիւյունը էսհ. ումում.	98	9
Ռումէլի շըմէնտըֆէրլէրի Թր.	166 ½	
Օսմ. Սիկիրթ. շիրքէթի Լ. Օ.	3	90
Տէրխ. Թրամվայ գում.	7	70
» » Թամ Թր.	484	
Ռէժի	19	30
Տէրսաատէթ Ըրխթըմ	432	
Տէրգօզ	302	
Անատօլը շըմէնտըֆէրի գում.	13	90
» » Թահ.	506	
Քրէտի Ֆօնսիէ Էմիսիօն Ա.	280	
» » » Բ.	247	50

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻԵԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	Ղշ.	Բր.
Պէեազ մէճիտիէ ֆարգը	107	28
Մէթալիք	101	20
Բօլ	92	
Ֆրանսըզ ալթունը	87	15
Ինկիլիզ լիրասը	109	36
Գրըմից	50	
Ռուսիէ քեաղըտը	8	70

Սահիպը իմթիեազ վէ մեսուլը ղազէթա
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ
ԻՏԱՐԷԽԱՆԷ
Պէյօղլունտա, Թագսիմ ճատտէսինտէ Ն. 65